

СТАНОВИЩЕ

от доктор Драгомир Любомиров Генов,

доцент в катедра „Политически науки“, Факултет по икономически и социални науки,

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 3. *Социални, стопански и правни науки,*

професионално направление 3.8 *Икономика*

докторска програма *Икономика и управление (индустрия)*

Автор: Катерина Йорданова Козлуджова

Тема: *Пазарна реализация на иновациите в софтуерната индустрия*

Научен ръководител: доц. д-р Драгомир Любомиров Генов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-1173 от 19.03.2018 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Пазарна реализация на иновациите в софтуерната индустрия* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. *Социални, стопански и правни науки,* професионално направление 3.8. *Икономика,* докторска програма *Икономика и управление (индустрия).*

Автор на дисертационния труд е Катерина Йорданова Козлуджова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Управление и количествени методи в икономиката“, с научен ръководител доц. д-р Драгомир Любомиров Генов от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторант Катерина Козлуджова комплект материали на електронен носител е в съответствие с чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- ✓ молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- ✓ автобиография в европейски формат;
- ✓ нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър“);
- ✓ заповед за записване в докторантура;

- ✓ заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността с успех отличен (6.0);
- ✓ протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- ✓ дисертационен труд;
- ✓ автореферат;
- ✓ списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- ✓ копия на научните публикации;
- ✓ декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- ✓ справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет.

Докторантът е приложил 2 броя публикации по темата на дисертацията.

От приложения комплект документи може да се направи заключението, че са налице всички обективни условия за откриване на процедурата по защита на представената докторска дисертация.

В биографичен план е налице административен стаж, натрупан във Факултета по икономически и социални науки – от една страна, и от друга страна – работа в ОРАК Инженеринг ЕООД като продуктов мениджър, т.е. придобит практически опит в областта на темата на докторската дисертация.

2. Актуалност на тематиката

Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем е многоаспектна. На първо място може да се постави изследването и представянето на алтернативно виждане как управителното тяло на фирмата формира и взема решения при разработването и комерсиализацията на иновационни продукти. На второ място – анализ на възможностите от позициите на науката да се подпомогне прогнозирането, планирането, разработването и внедряването в производството на иновации и тяхната последваща реализация. На трето място – успешното изпълнение на очертаня комплекс от задачи ще позволи на предприятията, членуващи в БАСКОМ, да: (а) преминат от имитация към иновация, (б) от продаване на бранд към създаване на бранд и (в) трансформиране на съществуващите предприятия в иновационни стопански организации.

Актуалността на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение е изключително значима.

3. Познаване на проблема

Докторант Козлуджова има сравнително цялостен поглед върху състоянието на софтуерната индустрия в Р България и по-специално в частта на създаването и реализирането на иновации. Днес не е достатъчно да познаваш пазара, за да бъде бизнесът успешен, необходимо е в центъра на вниманието да бъде поставен потребителят; да ориентираш своето производство в съответствие с неговите нужди и потребности. Именно в този аспект може да проследим и открийм задълбочените познания на докторант Козлуджова. Тя не се занимава с описанието на проблемния кръг от нерешени и/или актуални въпроси, нейното внимание е насочено към търсене на практически решения, което предопределя и значимостта на дисертационния труд.

4. Методика на изследването

Изпълнението на поставената изследователска цел и задачи, доказването или отхвърлянето на формулираните хипотези са възможни, ако бъде конструирана адекватна изследователска програма. Този фундаментален проблем във всеки един научен дискурс докторант Козлуджова, решава като последователно конструира методологията и методиката на конкретното научно изследване. Използването на различни подходи – икономически, статистически, качествен, маркетингов – е обусловено от предмета на изследователския интерес: пазарна реализация на иновационни продукти, които императивно се налагат от съзнателно търсения системен анализ на алтернативи на бизнес решения.

В методологическо отношение докторант Козлуджова още в самото начало много ясно и категорично очертава проблема, който изследва, като при това работи с основни и спомагателни хипотези. В хода на разгръщането на дисертационния труд тя посочва и обосновава с теоретични и емпирични аргументи своето собствено виждане за цялостно осветляване, интерпретиране и предлагане на конкретни практически решения, основани на стабилна теоретична база.

Методиката е изградена при съвместното използване на два подхода – количествен и качествен – за регистриране на данни и тяхното обобщаване. За целта са използвани двата лицензирани във ФИСН софтуерни продукта: SPSS 25.0 и NVivo. Получените резултати дават положителен отговор на издигнатите изследователски хипотези и изследователски задачи. Трябва да се отбележат и използваните разнообразни методи за визуализиране на получените резултати и формулираните изводи и обобщения.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В структурно отношение дисертационният труд е изграден от четири глави. Първите две са теоретични. В тях докторант Козлуджова детайлно проследява и разкрива същността на двете основни понятия в своето изследване – иновации и пазарна реализация. Обособяването

им в две отделни глави е предизвикано не само от различните подходи за разкриване на тяхната същност – икономически и маркетингов, а преди всичко от тяхната операционализация и извеждането на онези показатели и индикатори, които докторантката ще използва при планиране на емпиричното изследване и при практическата работа.

В своята интерпретация на иновацията докторант Козлуджова, прилага процесния подход преставайки я като процес на генериране на нов продукт, който се характеризира с възможно най-високо качество и най-ниски разходи за поддръжка в сравнение с аналогични предишни продукти.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на представянето и изясняването на понятието *пазарна реализация*. Прилагането на маркетинговия подход е обусловено от изследване на една от хипотезите в дисертационния труд – проучване на връзката между иновация и икономически растеж. Приведени са аргументи в нейна защита. Адекватността и релевантността на идеите на авторката обясняващи при какви условия фирмата се насочва към иновациите и как те въздействат върху икономическия ръст, разпределението на доходите и финансовата стабилност на стопанството, в което тези фирми функционират, са безспорни.

В третата глава много прецизно и аналитично е описана изследователската програма на осъщественото от авторката емпирично изследване на предприятията, членуващи в БАСКОМ. Представеният теоретичен модел на изследването разкрива перспективата за цялостно и научнообосновано провеждане на работата на терен.

Обоснована е идеята за формиране на две извадки (за анкетното проучване и дълбочинното интервю), защото се прилагат два подхода за изследване на предмета на дисертацията – количествен и качествен.

Инструментариумът на конкретното научно изследване – анкетна карта и гайд на интервюто – е тестван и неговата целесъобразност е доказана в хода на регистриране на първичните данни.

Използвани са два софтуерни продукта – SPSS 25.0 и NVivo, с помощта на които в пълен обем са обобщени получените данни. На тази основа са извършени и съответни анализи, като основно е използван статистическият подход. Изборът на коефициента на Крамер за проверка на статистическите хипотези още веднъж разкрива когнитивния му потенциал.

Визуализирането на получените резултати и направените изводи е извършено, като са използвани разнообразни графични изображения – таблици, графики, диаграми, с помощта на Microsoft Excel 2013.

Крайнният резултат от търсенията на докторант Козлуджова е конструираният модел на конкретното емпирично изследване на пазарната реализация на иновационни продукти. Според мен неговото достойнство се заключава във възможността той да бъде приложен за изследване на фирми от софтуерната индустрия в България, а не само сред членовете на БАСКОМ.

Четвъртата глава е изградена върху цялостния анализ на получените емпирични резултати. Вниманието е фокусирано върху условията и възможността да бъде изграден модел за пазарна реализация на иновацията в софтуерната индустрия. Този модел е разширен и допълнен с предложения и инструментариум за решаване на основните проблеми. Именно в този аспект най-добре може да се „види“ същността на връзката наука – бизнес. Става дума да научно осмисляне на актуални въпроси на съвременната икономика и възможността на научното познание да предложи алтернативни варианти за решение, които не са валидни за един-единствен а за множество случаи.

Основните постижения и приноси на дисертационния труд могат да бъдат определени като научно-приложни, които притежават безспорен и значителен потенциал за приложение в софтуерната индустрия. Основание за изказаната увереност е тяхното апробиране в част от фирмите, членуващи в БАСКОМ. Те могат да бъдат внедрени в практиката на организациите и да бъдат коригирани, ако се наложи.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторант Козлуджова е представила две публикации, които са пряко свързани с темата на дисертационния труд. Те напълно отговарят на стандартните научни изисквания и критерии. В тях са представени основни части от дисертационния труд. Избраният подход напълно съответства на изискването за осигуряване на публичност на постигнатите научни резултати.

7. Автореферат

Авторефератът представя обективно и прецизно основните тези, получените изследователски резултати и направените изводи в дисертационния труд. Неговото съдържание отговаря на стандартните изисквания към този научен жанр и напълно съответства на академичната практика, възприета в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представена е и задължителната декларация за оригиналност на дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръките, които си позволявам да отправя към докторант Козлуджова, са свързани с нейното бъдещо професионално развитие. На първо място – задължително е в подходяща форма да бъде запознато ръководството на БАСКОМ с основните резултати, изводи и препоръки към фирмите от софтуерната индустрия. На второ място – да продължи да усвоява научния инструментариум (методи, способности и техники за регистриране на данни, обработка на получената информация – с основно внимание към SPSS, технологиите за визуализиране на получените резултати и направените изводи). И най-накрая – да продължи с неотслабващи усилия да работи в областта на иновационния мениджмънт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона

за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторант Катерина Козлуджова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност *3.8 Икономика*, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Катерина Йорданова Козлуджова в област на висше образование *3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Икономика и управление (индустрия)*.

25.04. 2018 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Драгомир Генов